

Kommunledningsförvaltningen

Antagen av KF 2016-01-25, § 5.

Policy gällande mutor och bestickning

Policyförklaring

Det är viktigt att Örkelljunga kommun uppfattas som demokratiskt och rättssäkert och att kommunens invånare har förtroende för att såväl tjänstemän som förtroendevalda utför sitt arbete utifrån gällande lagar och med gott omdöme. Vi arbetar på medborgarnas uppdrag och i deras intresse och vårt arbete ska kännetecknas av god etik och moral vilket innebär att en anställd eller förtroendevald inom det offentliga aldrig får missbruka sin ställning och att ingen form av korruption accepteras. Med korruption menas missbruk av förtroendeställning till egen vinning, främst genom tagande av mutor.

Hur Örkelljunga kommun ska motverka och arbeta gällande mutor ska tydliggöras genom tillhörande riktlinje samt den bilaga med exempel på olika rättsfall som kan utgöra ett underlag vid diskussioner i verksamheten. Policy och rutin ska vara kända i organisationen och utgöra ett stöd för arbetsplatserna i det förebyggande arbetet.

Riktlinjer

Mutbrott inom offentlig verksamhet faller alltid under allmänt åtal. Det innebär att åklagare är skyldig att utreda ett brott när det kommer till polis och åklagares kännedom. Det yttersta ansvaret för att inte göra sig skyldig till mutbrott faller på den anställde eller den förtroendevalde. Nedan följer några situationer där påverkan ofta anses otillbörlig och det gäller att vara särskilt försiktig. Observera att detta endast är en exemplifiering på situationer där korruptionsbrott kan bli aktuella och inte någon uttömmande lista.

Personlig vänskap:

Vid personlig vänskap ska de grundläggande kraven på saklighet och opartiskhet alltid beaktas med särskild försiktighet. Förmåner som parterna personligen brukar bekosta och ge varandra, betraktas som en vänskapsgåva och är ingen muta.

Kontanter: Förmåner i form av kontanter får inte tas emot.

Måltider:

Det är tillåtet med enstaka, inte alltför påkostade måltider i anknytning till arbetet, måltiden får dock inte vara det primära syftet med sammankomsten. Det är viktigt att under pågående upphandling vara restriktiv med att låta sig utsättas för påverkan från tilltänkt leverantör t.ex. genom att bli bjuden på måltider. Det bör även iakttas försiktighet vid ofta återkommande representation mot en och samma person eller grupp av personer. Risker för att förmånen anses otillbörliga ökar om make/maka/sambo är medbjuden.

Studieresa, kurs och konferens:

Det bör vara arbetsgivaren som betalar studieresor, kurser och konferenser. Det är sällan som det anses tillbörligt att en anställd i offentlig sektor bjuds på en studieresa som omfattar mer än en dag. För att vara tillbörlig måste en sådan resa vara seriöst upplagd och ovidkommande nöjesarrangemang får i princip inte förekomma. Inbjudan skall vara riktad till arbetsgivaren och denne har att välja ut de personer som deltar.

Julgåvor och gåvor i samband med högtidsdagar:

I de flesta fall bör julgåvor och gåvor i samband med högtidsdagar kunna accepteras. Dock bör värdet understiga en procent av aktuellt prisbasbelopp vad gäller julgåvor och maximalt 3 % av aktuellt prisbasbelopp för gåvor vid högtidsdagar. Observera att beloppsgränser inte är absoluta och att en gåva därmed kan vara att anse som otillbörlig även om värdet är ringa. Särskilt viktigt är att gåvan inte förknippas med viss prestation.

Gåvor och testamentsförordnanden i samband med vård:

Att ta emot något som kan framkalla tacksamhetsskuld är alltid otillbörligt. Det är särskilt viktigt inom äldrevården och hälso- och sjukvården att de äldre/patienterna inte upplever att det krävs gåvor till personalen för att få den vård man har rätt till. Om en arbetstagare inom äldrevården eller hälso- och sjukvården får vetskap om att en brukare avser att testamentera egendom till arbetstagaren, är det vederbörandes ansvar att klargöra för testator att han/hon inte kan ta emot någon gåva eller förmån över huvud taget.

Rabatter och lån:

Rabatter, följderbudanden eller lån som inte riktar sig till samtliga anställda i kommunen ska inte tas emot av anställda eller förtroendevalda i Örskelljunga kommun. Rabatter inom ramen för en personalförening betraktas inte som otillbörliga, så länge samtliga anställda i kommunen har möjlighet att delta i föreningen.

Övriga erbjudanden, bonuspoäng med mera:

Om anställda eller förtroendevalda i Örskelljunga kommun får erbjudanden i tjänsten om att fritt eller till subventionerat pris delta i olika evenemang på fritiden, gällande resor, låna bil, sportstuga, segelbåt eller om aktiviteter som till exempel golftävlingar ska stor restriktivitet gälla. Bonuserbjudanden som flygbonuspoäng för tjänsteresor och liknande ska endast användas i tjänsten.

Implementering

Det är av yttersta vikt att samtliga medarbetare har god kännedom om policyn för mutor vilket kräver en ansvarsfull implementering av dokumentet. Med hjälp av policyn och tillhörande bilagor 1 och 2 är det varje förvaltningschefs ansvar att se till att informera sina anställda om gällande policy så att informationen sprids i syfte att säkerställa att det inte förekommer korruption inom kommunens verksamheter. Stöd och vägledning på området och vid tillämpning av policyn ges av personalenheten.

Följande instanser har ansvar för implementering av policy gällande mutor och bestickning:

- Respektive nämnd ansvarar för att policyn implementeras inom sin verksamhet.
- Förvaltningschefen ansvarar för att policyn och tillhörande rutiner är kända i förvaltningen och följs.
- Enhetschef ansvarar för att policyn och tillhörande rutiner är kända i den egna enheten.

Om mutbrott misstänks eller upptäcks

Om en anställd får erbjudande om otillbörlig förmån eller gåva ska personen meddela sin närmaste chef detta. Vid de fall då anställda misstänker att någon annan anställd har fått eller blivit erbjuden muta ska det anmälas till närmaste chef. Efter att chefen mottagit anmälan är det sedan dennes uppgift att vidta åtgärder. Om det handlar om en otillbörlig förmån eller gåva kontaktar chefen kommunchefen och personalchefen som tillsammans avgör om polismyndigheten ska kontaktas. I de fall en förtroendevald har fått erbjudande om en otillbörlig förmån eller gåva ska denne kontakta kommunstyrelsens ordförande och tillsammans avgör de om polismyndigheten ska kontaktas.

Vad säger lagen?

Lagreglerna för korruptionsbrotten *tagande och givande av muta* regleras i 10 kap 5 a-e §§ brottsbalken. Lagen omfattar alla arbetstagare och uppdragstagare samt förtroendevalda, såväl anställda i offentlig som i privat tjänst och oberoende av befattning eller anställningsform.

Mutbrott

Med mutbrott avses tagande av muta, givande av muta samt handel med inflytande. Dessa begrepp presenteras mer ingående nedan.

Tagande av muta: Mutbrott begås när en arbetstagare eller uppdragstagare för sin egen eller för någon annans räkning tar emot en muta eller annan otillbörlig förmån för sin tjänsteutövning (10 kap. 5 a § BrB). Även om den anställda eller förtroendevalde begått gärningen innan eller efter avslutad anställning gäller detsamma. En muta är en gåva eller förmån som kan påverka en anställd eller förtroendevald att gynna givaren. Det behöver inte innebära att gåvan eller förmånen faktiskt medfört att givaren blir eller blivit gynnad utan det handlar om att personen *skulle kunna* bli gynnad.

Givande av muta: Innebär att lämna, utlova eller erbjuda en otillbörlig förmån till arbets- eller uppdragstagare. Att acceptera en begäran från en tjänsteman eller förtroendevald om att få en otillbörlig förmån är också givande av muta (10 kap. 5 b § BrB)

Handel med inflytande: Att ta emot, godta ett löfte om eller begära en otillbörlig förmån för att påverka annans beslut eller åtgärd vid myndighetsutövning eller offentlig upphandling innebär att en person gör sig skyldig till handel med inflytande (10 kap. 5 d § BrB). Likaså om personen lämnar, utlovar eller erbjuder någon en otillbörlig förmån för att han eller hon ska påverka annans beslut eller åtgärd vid myndighetsutövning eller offentlig upphandling.

Att tänka på som anställd

Som anställd eller förtroendevald i Örskelljunga kommun har du ett personligt ansvar att agera på ett sådant sätt att allmänhet och media inte får anledning att misstänka att du låtit dig påverkas av otillbörliga förmåner. Nedanstående kontrollfrågor kan du alltid ställa sig om du erbjuds något av en utomstående part:

- Är detta en förmån och varför erbjuds den mig?
- Finns det en koppling mellan förmånen och min tjänsteutövning?
- Hur är förmånen beskaffad och vad är den värd?
- Vilket inflytande har jag på min arbetsgivares relation med den som erbjuder förmånen?

Den anställda eller förtroendevalde måste, för att inte riskera att bli skyldig till tagande av muta, ofta aktivt tacka nej. Det innebär att det inte alltid räcker att inte tacka ja. Det är även viktigt att känna till att en anställd eller förtroendevald kan göra sig skyldig till mutbrott även om det inte är personen själv som får den otillbörliga belöningen utan en make, maka, sambo eller barn med flera. Därtill gäller även att det räcker att en person har accepterat ett erbjudande för att göra sig skyldig till tagande av muta trots att gåvan eller förmånen inte har fullbordats.

Tillbörligt eller otillbörlig förmån?

Gränsen för vad som är en tillbörlig eller otillbörlig förmån, dvs. godtagbar eller inte, är flytande och kan vara olika vid olika tidpunkter och i olika verksamheter och befattningar. Varje förmån som ges bör betraktas som otillbörlig om den kan misstänkas påverka tjänsteutövning. En gåva kan vara otillbörlig även om den inte ges för att mottagaren ska handla på ett visst sätt. Domstolarna ställer särskilt höga krav på anställda i den offentliga sektorn. Synnerligt strängt ser man på integritetskänsliga situationer såsom myndighetsutövning och offentlig upphandling.

Exempel på godtagbara förmåner: Om det är en gåva av trivselkaraktär och av ringa värde, som en blomma, kakor, chokladask eller liknande och under förutsättningen att gåvan kommer hela personalen vid arbetsplatsen till del kan en anställd undantagsvis ta emot gåvan. Det är dock inte lämpligt att ta emot flera gåvor av ringa värde från samma brukare och kontanter får aldrig tas emot.

Exempel på icke godtagbara förmåner: Vad som medför risk för en *otillbörlig påverkan* av mottagaren i hans tjänsteutövning beror på omständigheterna i det särskilda fallet. Arbete och förtroendeuppdrag som innefattar myndighetsutövning är särskilt integritetskänsligt vilket innebär att det är striktare regler inom det området. Det innebär att det krävs mindre för att de ska anses ha gjort sig skyldiga till mutbrott, en gåva, som inte skulle anses vara otillbörlig för någon annan kan vara otillbörlig för dessa grupper.